

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

OPINIE

RADA

OPINIA RADY

w sprawie zaktualizowanego programu konwergencji na lata 2009–2012 przedstawionego przez Republikę Czeską

(2010/C 138/01)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,

uwzględniając rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97 z dnia 7 lipca 1997 r. w sprawie wzmocnienia nadzoru pozycji budżetowych oraz nadzoru i koordynacji polityk gospodarczych⁽¹⁾, w szczególności jego art. 9 ust. 3,

uwzględniając zalecenie Komisji,

po zasięgnięciu opinii Komitetu Ekonomiczno-Finansowego,

PRZEDSTAWIA NINIEJSZĄ OPINIĘ:

- (1) W dniu 26 kwietnia 2010 r. Rada zbadała zaktualizowany program konwergencji Republiki Czeskiej na lata 2009–2012.
- (2) Kryzys światowy wywarł silny wpływ na czeską gospodarkę. Jak stwierdzono w zaktualizowanym programie konwergencji, po trwającym trzy lata okresie wzrostu na poziomie powyżej 6 % w 2008 r. realny PKB wzrósł zaledwie o 2,5 %, a w 2009 r. zmniejszył się o 4 %. Negatywny wpływ na gospodarkę miała głównie wymiana handlowa, a także wzrost niepewności, zaostrenie warunków udzielania kredytów i zmniejszenie napływu inwestycji zagranicznych. Władze zareagowały na kryzys w sposób zdecydowany.

Narodowy Bank Czeski obniżył podstawową stopę procentową z 3,75 % w połowie 2008 r. do 1 % obecnie, a rząd zgodnie z Europejskim planem naprawy gospodarczej przygotował i wdrożył obszerny pakiet budżetowych

środków stymulacyjnych o wartości odpowiadającej 2,2 % PKB w 2009 r. Od połowy lipca 2008 r. do połowy lutego 2009 r. kurs korony czeskiej w stosunku do euro spadł o około jedną piątą (a następnie umocnił się o około 14 % do połowy lutego 2010 r.). W obecnym okresie, który następuje bezpośrednio po kryzysie, w gospodarce czeskiej nie występują znaczące słabości makroekonomiczne. Głównym wyzwaniem jest zmniejszenie do stabilnego poziomu wysokiego deficytu strukturalnego sektora instytucji rządowych i samorządowych, który w roku 2009 szacuje się na około 6 % PKB. Ponadto ważne jest także zapewnienie szybkiego dostosowania rynku pracy do gorszej koniunktury oraz podążania w kierunku długotrwałej konwergencji. Biorąc pod uwagę deficyt zaplanowany na 2009 r., w dniu 2 grudnia 2009 r. Rada stwierdziła istnienie nadmiernego deficytu i wydała zalecenia mające na celu obniżenie tego deficytu poniżej poziomu 3 % PKB do 2013 r.

- (3) Choć spadek realnego PKB, jaki odnotowano w warunkach obecnego kryzysu, ma w znacznej mierze charakter cykliczny, to poziom produktu potencjalnego również uległ niekorzystnym zmianom. Kryzys może ponadto wpłynąć na wzrost potencjalny w średniej perspektywie za sprawą zmniejszenia inwestycji i wzrostu bezrobocia strukturalnego. Skutki kryzysu gospodarczego nałożą się ponadto na negatywny wpływ starzenia się społeczeństwa na produkt potencjalny i stabilność finansów publicznych. W tej sytuacji istotne będzie przyspieszenie tempa reform strukturalnych celem wsparcia wzrostu potencjalnego. W szczególności duże znaczenie dla Republiki Czeskiej ma podjęcie reform mających na celu zwiększenie wydajności (poprawa w obszarze badań, rozwoju technologicznego i innowacji, otoczenia działalności gospodarczej i konkurencji) oraz podaży pracy i kwalifikacji zawodowych.
- (4) Scenariusz makroekonomiczny będący podstawą programu przewiduje wzrost realnego PKB wynoszący 1,3 % w 2010 r., 2,6 % w 2011 r. i 3,8 % w 2012 r. Z dostępnych obecnie informacji wynika, że scenariusz

⁽¹⁾ Dz.U. L 209 z 2.8.1997, s. 1. Dokumenty przywołane w niniejszym tekście są dostępne na następującej stronie internetowej: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/index_en.htm

ten jest realistyczny do 2011 r. i zgodny z założeniami dotyczącymi polityki monetarnej i kursu walutowego.

Przedstawione w programie prognozy dotyczące wzrostu realnego PKB w 2012 r., przewidujące zwiększenie wzrostu do poziomu powyżej poziomu potencjalnego, wydają się optymistyczne. Oczekuje się, że w 2010 r. inflacja wrośnie umiarkowanie, głównie z powodu wzrostu podatków pośrednich, i pozostanie umiarkowana w całym okresie objętym programem. W programie przewidziano dalsze pogorszenie sytuacji na rynku pracy w 2010 r. Ogólnie rzecz biorąc, prognozy dotyczące inflacji i rynku pracy wydają się realistyczne i zgodne z prognozami dotyczącymi wzrostu realnego PKB.

- (5) W programie szacuje się, że w 2009 r. deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych wyniósł 6,6 % PKB. Znaczne pogorszenie deficytu wynoszącego w 2008 r. 2,1 % PKB odzwierciedla w dużej mierze wpływ kryzysu na finanse publiczne, lecz było także spowodowane środkami stymulacyjnymi o wartości odpowiadającej 2,2 % PKB w 2009 r. przyjętymi przez rząd zgodnie z Europejskim planem naprawy gospodarczej. Do głównych środków należały cięcia w wysokości składek na ubezpieczenia społeczne, zwiększenie inwestycji w infrastrukturę publiczną oraz wsparcie finansowe na rzecz przedsiębiorstw i zatrudnienia. W 2009 r. wzrost wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych był mniejszy niż planowano w poprzedniej aktualizacji programu konwergencji, co jest godne odnotowania. Saldo strukturalne (tj. saldo w ujęciu uwzględniającym zmiany cykliczne, po skorygowaniu o działania jednorazowe i tymczasowe, obliczone zgodnie ze wspólnie przyjętą metodyką na podstawie danych zawartych w programie) zmniejszyło się w 2009 r. o około 2 punkty procentowe PKB. Zgodnie z programem władze czeskie planują konsolidację skoncentrowaną na początku okresu objętego programem, począwszy od roku 2010; ze względu na znaczny deficyt strukturalny Republiki Czeskiej i prognozowaną poprawę sytuacji gospodarczej jest to zgodne z zalecaną przez Radę strategią wyjścia.
- (6) W programie przewiduje się, że w 2010 r. deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych wyniesie 5,3 % PKB. Wiązałoby się to z poprawą salda strukturalnego o 2 punkty procentowe PKB, co przekracza zalecaną przez Radę w grudniu 2009 r. realizację średniego rocznego wysiłku strukturalnego wynoszącego 1 % PKB w latach 2010–2013. W 2010 r. konsolidacja będzie opierała się na wzroście wskaźnika dochodów o 1,5 punktu procentowego PKB.
- Działania będące podstawą tego wzrostu obejmują zwiększenie VAT, akcyzy i podatków od nieruchomości (około 0,8 % PKB). Wzrost ten jest także skutkiem wczesnego wycofania tymczasowych cięć składek na ubezpieczenia społeczne i podniesienia pułapów zabezpieczenia społecznego. Działania dotyczące wydatków obejmują cięcia w zakresie świadczeń społecznych dotyczące urlopów chorobowych i macierzyńskich (około 0,1 % PKB) oraz niewykorzystane możliwości indeksacji emerytur (około 0,2 % PKB).
- (7) Głównym celem średniookresowej strategii budżetowej jest kontynuacja konsolidacji po roku 2010 oraz obniżenie deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych poniżej poziomu 3 % PKB do roku 2013 zgodnie z grudniowym zaleceniem Rady. Zgodnie z programem deficyt obniży się z 5,3 % PKB w 2010 r. do 4,8 % PKB

i 4,2 % PKB odpowiednio w 2011 r. i 2012 r. Pomimo oczekiwanego ożywienia gospodarczego tempo poprawy salda strukturalnego znacznie spadnie w porównaniu z rokiem 2010 i nie przekroczy 0,6 punktu procentowego PKB w latach 2011–2012. Większość działań w ramach korekty będzie miała miejsce po stronie wydatków. Z programu wynika, że połowa cięć wydatków będzie dotyczyła wydatków operacyjnych, a druga połowa wydatków obowiązkowych; w programie brakuje jednak wystarczająco szczegółowych informacji o sposobie realizacji tych obniżek wydatków. Mniej jest działań po stronie dochodów, ale są one lepiej wyszczególnione – obejmują wyższe składki na ubezpieczenie społeczne oraz wyższy podatek dochodowy od osób fizycznych. W programie określono cel dotyczący deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych na rok 2013 (3 % PKB), ale nie przedstawiono szczegółowych informacji dotyczących sposobu jego realizacji (w tym podstawowych założeń dotyczących wzrostu), co uniemożliwia określenie średniego rocznego wysiłku fiskalnego na lata 2010–2013. Władze poinformowały, że średniookresowym celem budżetowym Republiki Czeskiej jest osiągnięcie salda sektora instytucji rządowych i samorządowych wynoszącego – 1,0 % PKB w ujęciu strukturalnym. Zważywszy na najnowsze prognozy i poziom zadłużenia, średniookresowy cel budżetowy jest zgodny z celami paktu. W programie nie przewidziano jednak jego osiągnięcia w okresie objętym programem.

- (8) Wyniki budżetowe w 2010 r. mogą okazać się nieco niższe, niż prognozowano w programie. Dochody z VAT i akcyzy mogą okazać się nieco niższe, niż oczekiwano z powodu możliwego niższego spożycia prywatnego.

Możliwy jest wzrost wydatków z powodu presji wydatkowej w okresie poprzedzającym wybory parlamentarne. Niepewność dotycząca celów budżetowych jest większa w końcowych latach okresu objętego programem. Cele dotyczące wydatków określone w obecnej aktualizacji na lata 2011 i 2012 nie są poparte konkretnymi działaniami, przez co ich realizacja jest niepewna, natomiast prognozy dotyczące dochodów na 2012 rok oparte są na optymistycznych założeniach dotyczących wzrostu realnego PKB. Ponadto w programie nie przedstawiono żadnych informacji na temat sposobu obniżenia deficytu z poziomu 4,2 % PKB w roku 2012 do poziomu poniżej 3 % PKB w roku 2013.

- (9) Szacuje się, że w 2009 r. dług brutto sektora instytucji rządowych i samorządowych wyniósł 35 % PKB, wzrastając z 30 % w roku poprzednim. Prognozuje się, że wskaźnik zadłużenia wrośnie o kolejne 7 punktów procentowych w okresie objętym programem, osiągając poziom 42 % PKB w roku 2012, głównie z powodu nadal względnie wysokiego deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych. Kształtowanie się wskaźnika zadłużenia będzie prawdopodobnie mniej korzystne, niż prognozowano w programie, w szczególności po roku 2010, z uwagi na zidentyfikowane zagrożenia dla konsolidacji budżetowej, które mogą okazać się jeszcze poważniejsze w przypadku mniej optymistycznego wzrostu realnego PKB w roku 2012, niż zakładano w programie. Wskaźnik zadłużenia sektora instytucji rządowych i samorządowych utrzyma się jednak znacznie poniżej poziomu 60 % PKB w całym okresie objętym programem.

(10) Ze średniookresowych prognoz dotyczących długu, w których zakłada się stopniowy powrót tempa wzrostu PKB do poziomów przewidywanych przed kryzysem, przywrócenie obciążeń podatkowych do przedkryzysowego poziomu oraz przewidywany wzrost wydatków związanych ze starzeniem się społeczeństwa, wynika, że przewidziana w programie strategia budżetowa – jeśli będzie realizowana w obecnej formie i bez dalszych zmian polityki – nie byłaby wystarczająca, aby ustabilizować relację długu do PKB w terminie do roku 2020.

(11) Długoterminowy wpływ starzenia się społeczeństwa na budżet jest wyraźnie wyższy niż średni wpływ w UE, co wynika głównie ze stosunkowo dużego wzrostu udziału wydatków na emerytury w PKB w nadchodzących dekadach. Zgodnie z oceną przedstawioną w programie sytuacja budżetowa w 2009 r. potęguje wpływ starzenia się społeczeństwa na zachwianie stabilności finansów publicznych w perspektywie długoterminowej.

Do zmniejszenia zagrożeń dla stabilności finansów publicznych w długim okresie, które w sprawozdaniu Komisji z 2009 r. na temat długoterminowej stabilności finansów publicznych oceniono jako wysokie, przyczyniłoby się osiągnięcie nadwyżek pierwotnych w perspektywie średnioterminowej oraz realizacja reform systemu emerytalnego i systemu opieki zdrowotnej zmierzających do ograniczenia przyszłego wzrostu tych wydatków. Aby przygotować alternatywne propozycje reformy systemu emerytalnego, w styczniu 2010 r. powołano grupę ekspertów, którzy mają doradzać ministrowi finansów oraz ministrowi pracy i spraw socjalnych. Propozycje te zostaną opracowane przed końcem maja 2010 r., a następnie zostaną przekazane nowemu rządowi.

(12) Jeżeli chodzi o procedury budżetowe, przygotowanie budżetu ma raczej charakter zdecentralizowany, lecz jednocześnie nie jest regulowane solidnymi zasadami budżetowymi. W 2004 r. Republika Czeska wprowadziła średniookresowe ramy budżetowe, w których określono pułapy wydatków nominalnych dla budżetu państwa na okres 3 lat. Z doświadczenia wynika jednak, że w przeszłości pułapy te kilkakrotnie korygowano w górę, przekraczając korekty dozwolone w ramach zasad budżetowych. Do głównych słabych stron obecnej sytuacji należy niska egzekwowalność, ograniczone monitorowanie *ex-post*, złożoność operacyjna i ograniczona publiczna kontrola procedury. W zaleceniu z dnia 2 grudnia 2009 r. Rada stwierdziła, że Republika Czeska powinna „wzmocnić egzekwowanie średniookresowych ram budżetowych, jak również poprawić monitorowanie wykonania budżetu w ciągu roku, aby uniknąć przekraczania wydatków w porównaniu z planami budżetowymi i wieloletnimi”. W programie nie przedstawiono wystarczających propozycji zmierzających w tym kierunku. Osiąga się jednak pewne postępy w celu poprawy zarządzania budżetem. Wprowadzane obecnie istotne zmiany dotyczące ściągania podatków i zarządzania systemem podatkowym oraz szybkie przejście do systemu zarządzania budżetem przez Ministerstwo Finansów przyczynią się do bardziej efektywnego zarządzania finansami publicznymi.

(13) W Republice Czeskiej istnieje możliwość poprawy jakości wydatków publicznych. W szczególności wydatki na badania i rozwój technologiczny są niższe od średniej UE; można by też poprawić efektywność wydatków publicznych w takich obszarach, jak opieka zdrowotna, edukacja i zamówienia publiczne.

Natomiast poziom inwestycji publicznych jest wysoki w stosunku do średniej UE i w porównaniu z innymi krajami z tego samego regionu (blisko 5 % PKB w ciągu czterech ostatnich lat). Po stronie dochodów od 2007 roku władze czeskie wprowadziły szereg reform mających na celu stopniowe przechodzenie od podatków bezpośrednich do pośrednich. W celu zwiększenia zachęt do podjęcia zatrudnienia i zapobiegania nieaktywności zawodowej konieczne byłyby jednak dalsze reformy systemu podatkowego i systemu świadczeń społecznych. Ponadto korzystne byłoby wprowadzenie dodatkowych uproszczeń złożonego systemu podatków bezpośrednich i ściągania podatków.

(14) Ogólnie rzecz biorąc, w 2010 r. strategia budżetowa określona w programie jest zgodna z zaleceniami Rady przyjętymi na podstawie art. 126 ust. 7. Docelowa wartość deficytu wydaje się właściwa i oparta na konkretnych działaniach konsolidacyjnych. Począwszy od 2011 r., ze względu na wyżej wspomniane zagrożenia, strategia budżetowa może nie być w pełni zgodna z zaleceniami Rady przyjętymi na podstawie art. 126 ust. 7. W szczególności plany konsolidacji na lata 2011–2012 nie są wystarczająco ambitne (przy średniej korekcie budżetowej wynoszącej 0,3 % PKB rocznie) i są obciążone ryzykiem. Docelowe wartości wydatków nie są poparte konkretnymi działaniami, prognozy dotyczące dochodów na rok 2012 oparte są na optymistycznych założeniach makroekonomicznych i nie przedstawiono szczegółowych informacji na temat sposobu obniżenia deficytu z 4,2 % PKB w roku 2012 do poziomu poniżej 3 % PKB w roku 2013. Brakuje informacji na temat strategii budżetowej na rok 2013. Roczny wysiłek fiskalny w całym okresie objętym programem (w latach 2010–2012) wynosi średnio 0,8 %, co stanowi wartość zbliżoną do poziomu średniego rocznego wysiłku fiskalnego zalecanego przez Radę, który wynosi 1 %, ale nadal jest poniżej tego poziomu. Wykonanie zalecenia będzie wymagało realizacji dalszych działań konsolidacyjnych w latach 2011–2013 w celu zapewnienia zalecanego wysiłku fiskalnego wynoszącego średnio 1 %.

(15) Jeśli chodzi o wymagania odnośnie do danych określone w kodeksie postępowania dotyczącym programów stabilności i konwergencji, w programie odnotowano brak pewnych danych obowiązkowych⁽¹⁾. W zaleceniu z dnia 2 grudnia 2009 r. przyjętym na podstawie art. 126 ust. 7 i mającym na celu likwidację nadmiernego deficytu Rada wezwała Republikę Czeską także do przedstawienia sprawozdania z postępów poczynionych w realizacji tych zaleceń w oddzielnym rozdziale aktualizacji programów konwergencji. Republika Czeska częściowo zastosowała się do tego zalecenia.

⁽¹⁾ W szczególności brak danych na temat wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych w podziale na funkcje oraz na temat płynnych aktywów finansowych i zadłużenia finansowego netto.

Podsumowując, należy stwierdzić, że strategia budżetowa Republiki Czeskiej na 2010 r. jest właściwa i zgodna z zaleceniem Rady przyjętym na podstawie art. 126 ust. 7 TFUE. Strategia budżetowa na kolejne lata nie jest ambitna, a cele budżetowe są obciążone ryzykiem zarówno po stronie dochodów, jak i wydatków. W szczególności, począwszy od 2011 r. docelowe wartości wydatków nie są poparte konkretnymi działaniami, a optymistyczne założenia makroekonomiczne wywołują pewne wątpliwości co do prognoz dotyczących dochodów na rok 2012. Ponadto, chociaż termin obniżenia deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych poniżej poziomu 3 % PKB (2013 r.) jest zgodny z zaleceniem Rady, nie jest możliwe dokonanie pełnej oceny strategii budżetowej, ponieważ w programie nie przedstawiono szczegółowych informacji na temat działań konsolidacyjnych koniecznych do realizacji planowanej znaczącej korekty w tymże roku. Dlatego też należałoby przedstawić więcej informacji na temat szerokiej strategii stanowiącej podstawę korekty nadmiernego deficytu, w szczególności w odniesieniu do roku 2013. W odniesieniu do ram budżetowych w kilku obszarach występują znaczne słabości, co dotyczy w szczególności procedur budżetowych i wykonalności średniookresowych ram budżetowych. Ponadto długoterminowy wpływ starzenia się społeczeństwa na budżet jest wyraźnie wyższy niż średni wpływ w UE, co stanowi problem z punktu widzenia długoterminowej stabilności finansów publicznych i wskazuje na potrzebę reform w obszarze systemu emerytalnego i opieki zdrowotnej.

W świetle powyższej oceny oraz zalecenia przyjętego na podstawie art. 126 TFUE w dniu 2 grudnia 2009 r., a także

biorąc pod uwagę potrzebę zapewnienia trwałej konwergencji, wzywa się Republikę Czeską do:

- (i) rygorystycznego wykonania budżetu na 2010 r. i unikania przekraczania wydatków; zaplanowania w kontekście budżetów na 2011 r. i 2012 r. większych korekt budżetowych, niż przewidziano w programie oraz bardziej szczegółowego określenia działań koniecznych do dokonania korekty nadmiernego deficytu najpóźniej do 2013 r., zgodnie z zaleceniem Rady wydanym na podstawie art. 126 ust. 7;
- (ii) podjęcia działań mających na celu poprawę procedur budżetowych oraz bardziej rygorystyczne wykonanie i monitorowanie średniookresowych celów budżetowych; a zwłaszcza unikania korygowania w górę pułapów wydatków poza korekty dozwolone w ramach zasad budżetowych;
- (iii) realizacji niezbędnych reform w celu poprawy długoterminowej stabilności finansów publicznych.

Republikę Czeską wzywa się także do przedstawienia w oddzielnym rozdziale kolejnej aktualizacji programu konwergencji obszerniejszych informacji na temat postępów poczynionych w celu likwidacji nadmiernego deficytu zgodnie z zaleceniem Rady przyjętym na podstawie art. 126 ust. 7 w dniu 2 grudnia 2009 r.

Porównanie głównych prognoz makroekonomicznych i budżetowych

		2008	2009	2010	2011	2012
Realny PKB (zmiana w %)	PK luty 2010	2,5	- 4,0	1,3	2,6	3,8
	KOM listopad 2009	2,5	- 4,8	0,8	2,3	nd.
	PK październik 2008	4,4	3,7	4,4	5,2	nd.
Inflacja HICP (%)	PK luty 2010	6,3	0,6	1,8	1,5	1,8
	KOM listopad 2009	6,3	0,6	1,5	1,8	nd.
	PK październik 2008	6,4	2,9	3,0	2,5	nd.
Luka produktowa ⁽¹⁾ (% potencjalnego PKB)	PK luty 2010	4,8	- 2,0	- 2,9	- 2,6	- 1,1
	KOM listopad 2009 ⁽²⁾	5,6	- 1,8	- 2,9	- 2,5	nd.
	PK październik 2008	1,9	0,4	- 0,4	- 0,2	nd.
Wierzytelności/zadłużenie netto wobec reszty świata (% PKB)	PK luty 2010	- 2,4	- 0,2	1,0	0,2	0,6
	KOM listopad 2009	- 2,2	- 1,5	- 0,7	- 0,4	nd.
	PK październik 2008	- 1,0	- 0,5	0,4	1,2	nd.
Dochody sektora instytucji rządowych i samorządowych (% PKB)	PK luty 2010	40,9	39,0	40,5	40,8	40,5
	KOM listopad 2009	40,9	40,3	41,0	40,9	nd.
	PK październik 2008	41,0	40,6	39,6	39,0	nd.

		2008	2009	2010	2011	2012
Wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych (% PKB)	PK luty 2010	43,0	45,5	45,8	45,6	44,7
	KOM listopad 2009	43,0	46,9	46,5	46,6	nd.
	PK październik 2008	42,2	42,2	41,1	40,2	nd.
Saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych (% PKB)	PK luty 2010	- 2,1	- 6,6	- 5,3	- 4,8	- 4,2
	KOM listopad 2009	- 2,1	- 6,6	- 5,5	- 5,7	nd.
	PK październik 2008	- 1,2	- 1,6	- 1,5	- 1,2	nd.
Saldo pierwotne (% PKB)	PK luty 2010	- 1,0	- 5,3	- 3,5	- 2,8	- 2,0
	KOM listopad 2009	- 1,0	- 5,2	- 3,9	- 4,1	nd.
	PK październik 2008	0,0	- 0,4	- 0,4	- 0,1	nd.
Saldo w ujęciu uwzględniającym zmiany cykliczne ⁽¹⁾ (% PKB)	PK luty 2010	- 3,8	- 5,9	- 4,2	- 3,8	- 3,8
	KOM listopad 2009	- 4,1	- 6,0	- 4,5	- 4,8	nd.
	PK październik 2008	- 2,0	- 1,7	- 1,4	- 1,1	nd.
Saldo strukturalne ⁽²⁾ (% PKB)	PK luty 2010	- 3,7	- 6,1	- 4,1	- 3,7	- 3,5
	KOM listopad 2009	- 4,1	- 6,3	- 4,7	- 4,9	nd.
	PK październik 2008	- 1,9	- 1,7	- 1,3	- 1,1	nd.
Dług brutto sektora instytucji rządowych i samorządowych (% PKB)	PK luty 2010	30,0	35,2	38,6	40,8	42,0
	KOM listopad 2009	30,0	36,5	40,6	44,0	nd.
	PK październik 2008	28,8	27,9	26,8	25,5	nd.

Uwagi:

⁽¹⁾ Podane w programie wartości luki produktowej oraz salda w ujęciu uwzględniającym zmiany cykliczne zostały przeliczone przez służby Komisji na podstawie informacji przedstawionych w programie.

⁽²⁾ W oparciu o szacowany wzrost potencjalny w wysokości – odpowiednio – 2,4 %, 2,0 %, 2,0 % i 2,2 % w latach 2009–2012.

⁽³⁾ Saldo w ujęciu uwzględniającym zmiany cykliczne po skorygowaniu o działania jednorazowe i inne działania tymczasowe. Zgodnie z najnowszym programem działania jednorazowe i tymczasowe wyniosą 0,2 % PKB w 2009 r. (wszystkie te działania przyczyniają się do zmniejszenia deficytu) i – 0,1 % w latach 2010 i 2011 (działania te przyczyniają się do zwiększenia deficytu), natomiast według prognozy służb Komisji z jesieni 2009 r. działania te wyniosą 0,3 % PKB w 2009 r. i 0,2 % PKB w 2010 r. i 0,1 % PKB w roku 2011 (wszystkie te działania przyczyniają się do zmniejszenia deficytu).

Źródło:

Program konwergencji (PK); prognozy służb Komisji z jesieni 2009 r. (COM); obliczenia służb Komisji.